

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI

VIII. Dizi-Sayı: 9^f

ULUSLARARASI PİRİ REİS VE TÜRK DENİZCİLİK
TARİHİ SEMPOZYUMU
26-29 Eylül 2013 / İSTANBUL

TÜRK DENİZCİLİK TARİHİ
BİLDİRİLER
6. CİLT

YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. Osman GÜMÜŞÇÜ
Yrd. Doç. Dr. Halil Ersin AVCI
TTK Uzm. Yrd. Selin EREN
TTK Uzm. Yrd. Aytac YÜRÜKÇÜ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Mehmet Metin HÜLAGÜ
Prof. Dr. Osman GÜMÜŞÇÜ
Prof. Dr. İhsan FAZLIOĞLU
Prof. Dr. Doğan UÇAR
Dr. Svatopluk SOUCEK
Prof. Dr. Gregory McINTOSH
Prof. Dr. Rhoads MURPHEY
Prof. Dr. Cem GAZİOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Halil Ersin AVCI
Yrd. Doç. Dr. Firdevs ÇETİN
Yrd. Doç. Dr. A. Edip MÜFTÜOĞLU
Muzaffer Metin ATAÇ
(Emekli Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral)
Cevat ÜLKEKUL (Emekli Tümgeneral)

TÜRK TARİH KURUMU
ANKARA 2014

Cumhuriyet Donanmasında Gemi Adları

Yücel KARLIKLI

Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

e-mail: karl@istanbul.edu.tr

Giriş

Gemilere ad verilmesi, dünya denizcilik tarihi içinde görece olarak “yeni” sayılabilecek bir olgudur. Gemiler yüzyıllar boyunca aynı zamanda kaptanları da olan sahiplerinin adıyla tanımlanmıştır. Söz gelimi Nuh Peygamber’in gemisinin ayrı bir adı yoktur ve “Nuh’un Gemisi” olarak bilinir. Zaman içinde kişilerin birden fazla sayıda gemiye sahip olmaya başlamalarıyla birlikte, bu gemilerin ayırt edilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu gereğin karşılanması için de gemilere ad vermeye başlanmıştır. O andan itibaren gemiler, kendilerine verilen adla ilgili olarak bir “kişilik” edinmeye başlamış, gemi adları, toplumlarda geçerli deniz kültürü değerlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bazı gemi adları sanat yapıtlarına konu olmuş ve neredeyse herkes tarafından bilinir hale gelmiştir. Jules Verne’in *Denizler Altında Yirmibin Fersah* (1870) adlı romanındaki *Nautilus* (ki bu ad yıllar sonra ilk nükleer denizaltıya da verilecektir), yönetmen Sergei Eisenstein’in kült filmi *Potemkin Zırhlısı* (1925) ve kuşkusuz en çok tanınan *Titanic*, adıyla bilinen gemilerin en popülerleri olarak sayılabilir.

Osmanlılar, gerek kadirga döneminde ve gerekse kalyon döneminde gemileri reislerinin adıyla anarlar ve kayıtlarını reisin adına tutarlardı. 18. Yüzyılın başlarından itibaren kalyonları, özellikle baş ve kıç figürleriyle adlandırmaya ve daha sonra bilinen isimleri vermeye başladılar¹. Gemilerin adlarına bakıldığında şimşek, yıldırım

gibi daha çok hız ve sürat ifade eden kelimelerden oluştuğu dikkat çekmektedir². Benzer durum Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar sürmüş, mesaj içeren eski dildeki tamlamalar gemilere ad olarak verilmeye devam edilmiştir³.

Bu çalışma, Cumhuriyetin ilanının ardından kurulmaya başlanan yeni donanmada, ilk geminin hizmete girdiği 1928 yılından günümüze kadar geçen 85 yıllık dönemde gemilere verilen adlardan hareketle bu konuda izlenen yaklaşımı belirlemeyi ve bir sınıflandırma düzeni oluşturmayı amaçlanmaktadır. Çalışmanın dayandırıldığı temel kaynak Cumhuriyet Donanması 1923-2000⁴ adlı katalogdur. Sonraki döneme ilişkin olarak da Cumhuriyet Donanması 1923-2005⁵ ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın resmi Web sitesinden⁶ yararlanılmıştır.

I. Cumhuriyet Donanmasının Kuruluşu

Cumhuriyet ilan edildiğinde, Osmanlı Donanmasından geriye kalan ve ancak onarılarak kullanılabilir durumda olan gemiler şunlardır:

Muharebe Kruvazörü: Yavuz

Kruvazörler: Turgut Reis, Hamidiye, Mecidiye

Torpedo Kruvazörleri: Berk-i Satvet, Peyk-i Şevket

Destroyerler: Muaveneti Milliye, Numunei Hamiyet

Torpidobotlar: Taşoz, Basra, Samsun, Sultanhisar, Sivrihisar, Yunus, Akhisar, Draç, Berk-i Efşan, Musul.

Gambotlar: Burak Reis, Hızır Reis, Kemal Reis, İsa Reis, Aydın Reis, Preveze, Sakız,

Korvet: Zuhaf

Mayın dökücüler: İntibah (Uyanık), Nusrat, Tiri Müjgan,

Kurs gemileri: Muini Zafer, İclaliye, Necmi Şevket

Yatlar: Ertuğrul, Sögüdü

Mayın toplayıcılar: 9 adet motor.

Bu gemilerin birçoğunun ömrü yapılan onarımlarla ancak birkaç yıl uzatılabılmıştır. Nitekim, Berk-i Efşan 1924'te, Preveze 1926'da, İclaliye 1928'de, Yunus ve Nemci Şevker 1929'da, Taşoz, Basra, Samsun ve Zuhaf 1932'de, Muini Zafer 1934'te, Sultanhisar, Sivrihisar, Akhisar ve Sakız 1935'te, Draç ve Musul ise 1936'da hizmet dışı kalacaktır.⁷ Bu gemiler, hizmet dışına çıkarılana kadar Osmanlı donanması dönemindeki adları korunarak Cumhuriyet donanmasının ilk gemileri olarak görev yapmayı sürdürmüştür. Bu durumun istisnaları İntibah ve Nusrat'tır. İntibah'ın adı önce Uyanık olarak değiştirilmiş, daha sonra yeniden eski adına geri dönmüştür. Aynı biçimde Nusrat'ın adı 1937'de Yardım olarak değiştirilmiş, 1939'da tekrar Nusrat adını almış, zaman içinde de Nusrat, Nusret olmuştur.

Ancak, onarılarak faal duruma getirilmeye çalışılan bu birlik, kuşkusuz yeterli değildi. Onarılsalar dahi eldeki gemilerin kullanım sürelerinin son derecede sınırlı olacağının görülmesi ve hiç denizaltı gemisine sahip olunmaması gerçeği karşısında yurt dışından gemi satın alınması bir zorunluluk olarak değerlendirildi. Tercih edilen yöntem, daha önce başka devletlerin donanmalarında hizmet etmiş "ikinci el" gemi satın almak yerine, yabancı tersanelere yeni gemi siparişi vermektir. Bedelleri ulusal bütçeden karşılanmak üzere aşağıdaki gemiler 1925-1936 tarihleri arasında Avrupa tersanelerine sipariş edildi⁸. Böylece modern donanma kurulması yolunda ilk adım atılmış oldu. Bu gemiler şunlardır:

Destroyerler: Adatepe, Kocatepe, Tınaztepe, Zafer.

Hücum Botları: Doğan, Martı, Deniz Kuşu

Denizaltı Gemileri: Birinci İnönü, İkinci İnönü, Dumlupınar, Sakarya, Gür, Saldıray, Atılay, Yıldıray, Batıray.

Hollanda'nın Feijenoord tezgahlarında inşa edilen "I. İnönü" ve "II. İnönü" denizaltı gemileri 9 Haziran 1928 tarihinde Dolmabahçe önlerinde yapılan tören ile Donanma'ya katılmıştır. 1931'de iki muhrip, iki denizaltı gemisi, üç hücumbot, 1932'de iki muhrip ve bir denizaltı gemisinin katılımıyla birlikte ilk modern filo kurulmuş oluyordu.

İlk gemilerin donanmaya katılmasıyla birlikte yeni gemilere ad verilmesi konusuna özel bir önem verilmeye başlandığı görülmektedir. Bir yandan Osmanlı gemilerinin adları yeni döneme aktarılırken, diğer yandan Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanan muharebeleri ile birlikte "türetilen" özgün yeni sözcükler gemilere ad olarak verilerek, yeni bir süreç başlatılıyordu. Dahası, bu gemilerden dördünün; Saldıray, Atılay, Yıldıray, Batıray'ın adları bizzat Atatürk tarafından verilmişti⁹. Cumhuriyetin ilanının hemen ardından başlatılan sözkonusu iki farklı yaklaşım bir arada günümüze dek süregelen bir gelenek halini almıştır.

II. Gemilere Ad Verme Konusunda Öne Çıkan Olgular

Cumhuriyet Donanmasının 90 yıllık tarihi incelendiğinde, gemilere ad verme konusunda bazı genel uygulamaların varlığı saptanabilmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Donanmadaki tüm gemilere ad verilmemektedir. Örneğin mayın toplama botları MTB, liman savunma botları LS harfleri ve bu harflerle birlikte bir numara ile tanımlanmaktadır.
- Her gemi adı yalnızca bir gemiye ait olmayıp, hizmet dışı kalan geminin adı bir yenisine verilmektedir. İstisnaları olmakla birlikte, aynı adı taşıyan gemiler aynı tip gemilerdir. Bu kapsamda en çok sayıda gemiye verilen ad, biri Osmanlı diğerleri Cumhuriyet Donanmasındaki dört gemiye verilen Gemlik'tir.
- Sayıları sınırlı olmakla birlikte bazı gemilerin adları değiştirilebilmektedir. Örnek: İntibah-Uyanık-İntibah, Nusrat-Yardım-Nus-

rat-Nusret, Küllük-Karamürsel.

- Gemi adlarının önünde Türkiye Cumhuriyeti Gemisi ibaresindeki sözcüklerin baş harflerinden oluşan TCG kısaltması ye alır. Gemi adları belirtilirken bu harflerle birlikte anılır.

- Cumhuriyet Donanmasında gemilere verilen ad sayısı 243'tür.

III. Gemi Adlarının Sınıflandırılması

Donanmadaki gemiler için kullanılan adlar sınıflandırılırken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, adların hangi grup içinde yer alacağına yalnızca adın düz anlamı açısından ele alınmaması, ilgili geminin mensubu bulunduğu sınıfın ya da ad verme konusunda belirleyici olan bağlam ve arka planın da göz önüne alınmasıdır. Söz gelimi Gonca sözcüğü ilk bakışta bitkilerle ilgili gibi görülse de, gerçekte deniz kuvvetlerinin bir birliğinin yerleşik olduğu bir yer adıdır. Benzer şekilde Yıldız bir gök cisminin değil; bir rüzgar, Kalkan bir belde adı değil, bir silah olarak kullanılmaktadır. 243 gemi adı incelendiğinde şöyle bir sınıflandırma tablosu ortaya çıkmaktadır.

Grup	Sayı	Oran
Yer Adları	118	48,55
Kişi Adları	34	14
Mesaj İçeren Adlar	18	7,4
İşlev Belirten Adlar	14	5,8
Meteorolojik Olaylar	13	5,35
Hayvan Adları	11	4,52
Savaş-Muharebe Adları	4	1,64
Silah Adları	4	1,64
Osmanlı Gemi Adları	4	1,64
Ağaç Adları	4	1,64
Diğer	19	7,82
Toplam	243	100

Yer Adları: Geni adları içinde en geniş grubu yer adları oluşturmaktadır. Bölge, deniz, il, ilçe, mevki gibi yer adları yanında Deniz Kuvvetlerinin birliklerinin bulunduğu yerlerin adlarının da bu kapsamda kullanıldığı görülmektedir. Bu adlardan ikisi; Cerbe ve Girne Türkiye sınırları dışındaki yer adlarıdır. Söz konusu adlar şunlardır:

Adatepe, Akçakoca, Akçay, Akdeniz, Akhisar, Akpınar, Aksaz, Alanya, Alçıtepe, Amasra, Anafartalar, Anamur, Anıttepe, Antalya, Ayancık, Ayvalık, Bafra, Bandırma, Bartın, Bekirdere, Beykoz, Beylerbeyi, Biga, Bodrum, Bornova, Bozcaada, Büyükdere, Cerbe, Çanakkale, Çandarlı, Çarşamba, Çeşme, Çubuklu, Darıca, Değirmendere, Demirhisar, Dumlupınar, Eceabat, Edincik, Edremit, Ege, Enez, Erdek, Erdemli, Ereğli, Fatsa, Fethiye, Finike, Foça, Gaziantep, Gediz, Gelibolu, Gemlik, Giresun, Girne, Gonca, Gökçeada, Gökova, Göksu, Gölcük, Heybeliada, İçel, İnebolu, İskenderun, İstanbul, İzmir, İzmit, Karadeniz, Karadenizereğli, Karamürsel, Kaş, Kemer, Kepez, Kerempe, Kilimli, Kilya, Kirte, Kocatepe, Koçhisar, Kozlu, Kuşadası, Lapseki, Marmaris, Meriç, Mersin, Mordoğan, Mürefte, Pendik, Sakarya, Samsun, Sapanca, Sarıyer, Saros, Savaştepe, Seddülbahir, Selçuk, Seyhan, Seymen, Sığacık, Silifke, Silivri, Sinop, Sivrihisar, Sultanhisar, Sürmene, Şarköy, Taşkızak, Tekirdağ, Terme, Tınaztepe, Tirebolu, Trabzon, Trakya, Tuzla, Ulubat, Van, Yarhisar, Yücestepe.

Kişi Adları: İkinci büyük grup kişi adlarından oluşmaktadır. Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi devlet adamları, komutanlar ve görevleri başında şehit olan denizcilerin adları gemilere verilmiştir. Bu grup içinde yer alan Işın, Refah Faciasında şehit düşen Gv. Yb. Zeki Işın'a izafeten verilmiştir.

Albay Hakkı Burak, Alpaslan, Barbaros, Bnb. Metin Sülüş, Bnb. Sadettin Gürcan, Burakreis, Cezayirli Gazi Hasanpaşa, Çakabey, Ertuğrul, Fatih, Hızırreis, Işın, İtareis, Karamürselbey, Kd. Bşçvş. Ersev Bayrak, Kemalreis, Kılıç Ali Paşa, M. Fevzi Çakmak, Muratreis, Oruçreis, Osmangazi, Pirireis, Piyale Paşa, Salihreis, Sarucabey, Sokullu Mehmet Paşa, Tğm. Caner Gönyeli, Turgutreis, Uluçalireis, Umurbey, Yavuz, Yb. Kudret Güngör, Yzb. İhsan Yulunay, Yzb. Naşit

Öngören.

Mesaj İçeren Adlar: Tıpkı kişi ad verme konusunda sıklıkla karşılaşılan verilen adla bireyin niteliği konusunda bir mesaj verme ya da dilek ve temennide bulunma davranışına, gemilere ad verirken de görülen bir eğilimdir. Yeni doğan çocuğun ömrünün uzun olması beklentisiyle Yaşar veya Ayşe, iyi huylu olması temennisiyle Selim, sağlıklı olması umuduyla Gürbüz, Dinç, Dinçer adının verilmesi gibi gemilere de Atak, Kudret, Gayret gibi adlar verilerek bu gemilere ilişkin beklentiler ortaya konmaktadır.

Akın, Atak, Atıl, Atılay, Başaran, Batıray, Gayret, Gür, Güven, Kudret, Öncü, Önder, Kuvvet, Saldıray, Ülkü, Volkan, Yıldırıy, Zafer.

İşlev Belirten Adlar: Bu grupta yer alan adlar, gemilerin işlevlerini açıkça belirten sözcüklerden oluşmuştur.

Ağ, Ağ Kapısı, Akar, Cephane, Donatan, Kaldıray, Kurtaran, Me-saha, Onaran, Pınar, Söndüren, Takip, Taşıt, Yakıt.

Meteorolojik Olaylar: Çoğunluğu denizle ilgili doğa olaylarının ayrı bir grup oluşturmaktadır.

Bora, Fırtına, İmbat, Karayel, Kasırga, Meltem, Poyraz, Rüzgar, Şimşek, Tayfun, Tufan, Yıldırım, Yıldız.

Hayvan Adları: Bu grupta çoğu kuşlardan oluşan hayvan adları yer almaktadır.

Albatros, Atmaca, Denizkuşu, Doğan, Gazal, Kanarya, Kartal, Martı, Pelikan, Şahin, Yunus.

Savaş-Muharebe Adları: Adları aynı zamanda muharebe anlamı da taşıyan yer adları dışında savaş-muharebe adları da gemilere verilmiştir.

Birinci İnönü, İkinci İnönü, Onsekiz Mart, Preveze.

Silah Adları: Eski zamanlarda kullanılan savaş gereçleri bu grupta yer almaktadır.

Kalkan, Kılıç, Mızrak, Zıpkın.

Osmanlı Gemi Adları: Cumhuriyet Donanması kurulduğunda devralınan gemilerininkiler dışında, Osmanlı Donanmasında daha önce kullanılmış kırkdört ad zaman içinde yeni gemilere verilmiştir¹⁰. Ancak bunlar dışında dört gemiye Eski dönemdeki adlar kısaltılarak verilmiştir.

Berk- Berk-i Satvet

Muavenet- Muavenet-i Milliye

Nusret- Nusrat

Peyk- Peyk-i Şevket.

Ağaç Adları: Ağaç adlarının dört gemiye verildiği görülmektedir. Çınar, Karaağaç, Kavak, Söğüt.

Diğer: Yukarıdaki grupların hiçbirine dahil edilemeyen gemi adları ise şunlardır:

Akbaş, Bayraktar, Çanak, Çardak, Deney, Derya, Doğanaslan, Doğanay, Dolunay, Erkin, Gurbet, Küllük, Mehmetçik, Ödev, Özgen, Özgür, Sancaktar, Savarona, Serdar.

IV. Değerlendirme

Cumhuriyet Donanmasının ilk yeni geminin hizmete girişinden günümüze kadar geçen 85 yıllık tarihi içinde gemilere yaklaşık ikiyüz ad verildiği görülmektedir. Söz konusu adlar incelendiğinde, oldukça geniş bir yelpazede, onbir başlık altında sınıflandıkları görülmektedir. Bunun anlamı, gemilere ad verme olgusuna özel bir önem verildiği, yer ve kişi adları dışında gemilere uygun ve anlamlı adlar

bulma konusunda çaba gösterildiğidir. Ancak, kimi adlar bu saptamanın istisnasını oluşturmaktadır. Örneğin Küllük ve Çanak gibi adların neden seçildiğini anlamak zordur. Yine aynı şekilde Çanak-Çanakkale, Karadeniz- Karadeniz Ereğli-Ereğli gibi birbirleriyle karıştırılabilecek adların kullanılması da bir sorun oluşturmaktadır.

Harp gemilerine şiddet ve gücü çağrıştıran adlar verilmesi olağan bir durumdur. Nitekim Cumhuriyet Donanmasında da bunun örnekleri vardır. Bu tür adlar yanında çok daha barışçıl olarak nitelendirilebilecek adların bir arada kullanılıyor olması ilgi çekicidir. Bir yandan Atmaca, Kartal, Şahin, Kasırga, Tayfun, Tufan diğer yandan Pelikan, Martı, Kanarya, İmbat, Meltem gibi sözcüklerin gemi adı olarak bir arada tercih edilmiş olması bir çelişki değil, tam aksine zenginlik olarak değerlendirilmelidir.

Ad verme konusunda güncel siyasi gelişmelerin dışında kalmaya özen gösterildiği, bu bağlamda gemilere ad verilmediği görülmektedir. Oysa aynı dönemde, sivil kamu denizcilik işletmelerinde siyasi mesaj içeren gemi adlarının kullanıldığı görülmektedir. 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinin ardından İnkılap, Harbiye, Turan Emek-siz, Ali İhsan Kalmaz ve Devrim, 1975 Kıbrıs Harekatında şehit olan askerlerin adları¹¹, soğuk savaşın sona ermesinin ardından Bağimsızlığını kazanan Türk devletlerinin önemli kentleri Alma Ata, Baku, Aşkabat ve Taşkent¹² gemilere ad olarak verilmiştir. Bunun dışında donanma gemileriyle sivil kamu gemilerinin adları arasında büyük benzerlikler vardır. Ancak, belirtilmesi gereken bir nokta, devlet başkanlarının başbakanların adlarının en modern, en prestijli ve en büyük gemilere verilmesi gibi yaygın bir yaklaşıma Türkiye'de özen gösterilmediğidir. Cumhurbaşkanı ve başbakan adlarının şehir hatları vapurlarına ya da feribotlara verilmesi hiç de uygun olmayan bir davranış olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın amaç ve kapsamı, Cumhuriyet Donanmasındaki gemi adlarının derlenmesi, sınıflandırılması ve bir envanterinin çıkarılmasından ibarettir. Oysa bu kapsam dışında gemi adları başka bir alanla da ilintilidir. Dilbilimin bir alt dalı olan ve "özel ilgili sözcüklerin kaynaklarını ve biçim özelliklerini ele alan, kişi ve yer

adlarının kökenlerini, yayılmalarını, anlamlarını, kavram ilişkilerini, biçim ve anlatım özelliklerini inceleyen¹³ **adbilimin** bir türevidir. **gemiadbiliminden** de söz edilebilir. Yukarıda derlenmeye çalışılan verilerin, dilbilim uzmanları tarafından ele alınarak incelenmesine vesile olursa çalışma amacına ulaşmış olacaktır.

- 88 F. 13v (Santorini).
- 89 F. 15v (Melos).
- 90 F. 21r (Paros).
- 91 F. 25r (Cos).
- 92 F. 20r (Delos).
- 93 F. 30r (Chios).
- 94 F. 40v (Euboia).
- 95 F. 17r (Kea).
- 96 F. 23r (Heracleia).
- 97 F. 27r (Icaria).
- 98 F. 11v (Syme).
- 99 F. 25r (Cos).
- 100 F. 35v (Constantinopolis).

31. Kender/Çetingil, a.g.e., s. 3.
32. Bozkurt, a.g.e., s. 152.
33. Bozkurt, a.g.e., s. 155.
34. Kender/Çetingil, a.g.e., s. 3.
35. Kender/Çetingil, a.g.e., s. 3; Muhammet Abdülmecit Karaaslan, İslam Deniz Ticaret Hukukunda Hukukî Sorumluluk, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2009, s. 166.
36. Karaaslan, a.g.t., s. 166.
37. Kender/Çetingil, a.g.e., s. 183; Karaaslan, a.g.t., s. 166.

Cumhuriyet Donanmasında Gemi Adları

Yrd. Doç. Dr. Yücel KARLIKLİ

1. İdris Bostan. Kürekli ve Yelkenli Osmanlı Gemileri. İstanbul: 2005. S.286.
2. A.g.y. s.399.
3. Osmanlı Donanmasındaki gemi adları için bkz. Bernd Langensiepen- Ahmet Güleriyüz. 1828-1923 Osmanlı Donanması. İstanbul: 2007.
4. İstanbul: 2000.
5. İstanbul:2005.
6. www.dzkk.tsk.tr
7. **Cumhuriyet Donanması 1923-2000.**
8. Raşit Metel. **Atatürk ve Donanma.** İstanbul: 1966 s 152.
9. Atatürk, Başbakan Celal Bayar'a yazdığı 17.1.1938 tarihli yazıda şunları söylüyordu: "Yeni dört denizaltı gemilerimiz için bulduğumuz isimler şunlardır; 1)Saldıray, 2)Batıray, 3)Atılay, 4)Yıldıray. Bunların manalarını izaha bile hacet olmadığı kanaatindeyim. Manaları som Türkçe olan bu kelimelerin kendisindedir; yani saldıran, batıran, atılan, yıldırın". A.g.y. s.174. Ayrıca ileriki tarihlerde Erkin gemisinin adının da Atatürk tarafından verildiği bilinmektedir.
10. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e. Adları Süregelen Gemiler. İstanbul: 2010.
11. Eser Tutel. Seyr-i Sefain Öncesi ve Sonrası. İstanbul: 2000. S.261-268
12. Eser Tutel. Gemiler Süvariler İskeleler. İstanbul: 1998. S. 263.
13. Ali Püsküllüoğlu. Türkçe Sözlük. İstanbul: 2004. S.52.